

ЗЛОЧИННІСТЬ У ПЕНІТЕНЦІАРНІЙ СФЕРІ: АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА СЬОГОДЕННЯ

Колодчин Д. В.

кандидат юридичних наук,

*докторант кафедри управління безпеки, правоохоронної
та антикорупційної діяльності*

*Міжрегіональної Академії управління персоналом
м. Київ, Україна*

Розбудова демократичного суспільства і правової держави – процес тривалий і складний. Серед його негативних рис злочинність взагалі, а у пенітенціарній сфері, зокрема, являє значну загрозу національній безпеці країни. Поширення злочинності у пенітенціарній сфері та її масштаби в місцях несвободи Державної кримінально-виконавчої служби України, і в системі уповноважених органів з питань пробації є такою, яка потребує провадження з боку державних інституцій цілого комплексу заходів суспільної протидії та запобігання.

Реальність кримінальних загроз злочинності в пенітенціарній сфері обумовлена тим, що в системі злочинності, котра існує в місцях несвободи і в системі уповноважених органів з питань пробації, вирізняється якісними змінами, які пов'язані зі зростанням найбільш небезпечних посягань, організованих форм протиправної поведінки, кримінального професіоналізму, організованим проявам.

Отож, злочинність у пенітенціарній сфері розглядається нами як один із найголовніших напрямків діяльності держави її інституцій. Проте вказана діяльність не може здійснюватися без фундаментальних наукових досліджень. Означена ситуація вимагає з боку держави внесення суттєвих коректив у стратегію і тактику діяльності ДКВС України та Державної установи «Центр пробації», а також розробки і здійснення дійових заходів щодо покращення порядку і умов відбування засудженими покарання і заходів запобігання вчинення з їх боку нових кримінальних правопорушень.

На це до речі, наголошується і в стратегії реформування пенітенціарної системи на період до 2026 року та затвердження операційного плану її реалізації у 2022–2024 роках: розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2022 року [1]. Найголовніше, як зауважує вітчизняний вчений в галузі пенітенціарного права, суспільство нарешті отримало конкретний план дій Міністерства

юстиції України щодо реформування кримінально-виконавчої системи України та її трансформації в пенітенціарну систему [2, с. 8].

Отож, дослідження проблем злочинності в пенітенціарній сфері показує, що за своєю сутністю вона посягає на оперативну обстановку в місцях несвободи ДКВС України та в уповноважених органах з питань пробації Державної установи «Центр пробації», підриває авторитет правосуддя, нівелює у засуджених бажання пройти соціалізацію, ресоціалізацію та реінтеграцію після звільнення. Варто зазначити, що дослідження проблем злочинності в пенітенціарній сфері пов'язано з низкою проблемних питань, зокрема:

- не спроможність Міністерства юстиції України забезпечити в місцях несвободи ДКВС України та в уповноважених органах з питань пробації Державної установи «Центр пробації» міжнародних стандартів поведіння із засудженими і ув'язненими;

- негативний вплив на кримінально-виконавчу систему України спадковості каральної командно-адміністративної системи, яка дісталась Україні в результаті розпаду радянського Союзу у 1991 році;

- щорічне недофінансування з державного бюджету України місць несвободи ДКВС України та уповноважених органах з питань пробації Державної установи «Центр пробації»;

- постійні скарги засуджених місць несвободи ДКВС України та уповноважених органах з питань пробації Державної установи «Центр пробації» на порушення їхніх прав до Європейського суду з прав людини;

- застосування до засуджених і правообмежених, неузгоджених з міжнародними стандартами; незначна соціальна захищеність персоналу місць несвободи ДКВС України та уповноважених органах з питань пробації Державної установи «Центр пробації»;

- відсутність у місць несвободи ДКВС України та уповноважених органах з питань пробації Державної установи «Центр пробації» кримінологічної моделі протидії та запобігання вчинення як засудженими так і персоналом кримінальних правопорушень;

- передача Державної пенітенціарної служби України під юрисдикцію Міністерства юстиції України істотних успіхів у протидії та запобіганні кримінальних правопорушень в пенітенціарній сфері вагомих результатів не принесло тощо.

Варто зазначити, що проведені останніми роками дослідження у даній сфері показали, що вжиті заходи Міністерством юстиції України, зокрема, функціонування Департаменту з питань виконання покарань ДКВС України та Державної установи «Центр пробації» не повною мірою відповідає криміногенній та кримінальній ситуації у містах несвободи та в уповноважених органах з питань пробації, що

в свою чергу викликає занепокоєння з боку держави і суспільства щодо загального рівня не тільки пенітенціарної злочинності, а і взагалі загальної злочинності в Україні.

Зазначені обставини зумовлюють, з одного боку, проведення ґрунтового дослідження злочинності в пенітенціарній сфері, а з іншого – розроблення ефективних заходів її протидії та запобігання, шляхом удосконалення кримінально-правових, кримінально-виконавчих та кримінологічних заходів впливу.

Незважаючи на значну кількість праць із названої проблематики, маємо повне право констатувати, що вивчення злочинності в пенітенціарній сфері України залишається актуальним завданням у силу зростаючої тенденції вчинення кримінально карних діянь засудженими та персоналом місць несвободи та органів уповноважених з питань пробації, теоретико-прикладною доцільністю виділення видів кримінальних правопорушень в них та оптимізації заходів щодо їх протидії та запобігання.

Крім того, з позиції реформування кримінально-виконавчої системи України і її трансформації в пенітенціарну систему, вимагає зміни пріоритетів державної політики у сфері виконання покарань та пробації, її подальшої демократизації, гуманізації та наближення до європейських стандартів поведження із засудженими та ув'язненими направлену на дієві заходи протидії та запобігання вчинення нових кримінальних правопорушень, як у місцях несвободи ДКВС України так і в уповноважених органах з питань пробації.

Водночас, вирішення окресленого кола проблемних питань надасть можливість істотно вдосконалити теоретико-прикладні засади протидії та запобігання злочинності в пенітенціарній сфері, значно посилить кримінологічний тиск на різні форми її вияву, як серед засуджених так і персоналу місць несвободи ДКВС України так уповноважених органах з питань пробації.

Висновок. Поглиблене опрацювання наявної проблеми надасть можливість не тільки проведення послідовного аналізу її різних сторін (проблемних питань), а і забезпечить постановку конкретних завдань, що підлягають виконанню у процесі пізнання та його результатах, а також створить підґрунття розроблення практично спрямованих пропозицій і рекомендацій для їх вирішення.

Література:

1. Про схвалення Стратегії реформування пенітенціарної системи на період до 2026 року та затвердження операційного плану її реалізації у 2022–2024 роках : розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2022 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1153-2022-%D1%80#Тех> (дата звернення: 13.10.2023).

2. Богатирьов І.Г. В'язниця в Україні у XXI столітті: інноваційна модель) Київ : ВД «Дакор»2023. 44 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-327-2-53>

РОЛЬ І МІСЦЕ КРИМІНОЛОГІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ У ЗАПОБІГАННІ ЗЛОЧИНАМ У СФЕРІ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ

Конопельський В. Я.

*доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри кримінального права та кримінології
Одеського державного університету внутрішніх справ
м. Одеса, Україна*

Дмитрієнко Ю. С.

*аспірант кафедри кримінального права та кримінології
Одеського державного університету внутрішніх справ
м. Одеса, Україна*

Як свідчить практика, однією з нагальних проблем процесу виконання-відбування покарань в Україні є явище злочинного характеру, кількість яких не зменшується через низку детермінант, що сприяють їх вчиненню, як з боку засуджених, так і з участю персоналу органів та установ виконання покарань [1, с. 1–16].

Зокрема, у причинному механізмі виникнення та розвитку злочинності у сфері виконання покарань значне місце і роль займає кримінологічна інформація, яка недостатнім чином та ефективно використовується у запобіжній діяльності [2, с. 15–27].

Більш того, зазначений вид інформації досить примітивно та не раціонально використовується адміністрацією органів та установ виконання покарань (УВП) не тільки при складанні індивідуально-